

Контури українського літературного простору в сучасній Польщі

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОВУЛОК, [Білосток], 2001, т.1, 128 с.; [Білосток]–Криниця–Перемишль–Холм–Більськ Підляський, 2002, т.2, 164 с.; Люблін, 2003, т.3, 258 с.; Люблін, 2004, т.4, 336 с.

Протягом останнього півстоліття, тобто з часу виникнення Українського Суспільно-культурного товариства у Польщі (1956), а з ним і тижневика «Наше слово» та його додатків — «Світанку» (для дітей), «Нашої культури» (для творчого середовища), «Українського календаря», голосно заявили про себе як співці-українці на теренах сусідньої країни Остап Лапський, Яків Гудемчук, Міля Лучак, Ольга Петик, Петро Львович, Ірина Рейт, Іван Ігнаток, Іван Златокудр. Після 1980 р. їх поетичні лави поповнились Тадеєм Карабовичем, Іваном Киризоком, Юрієм Гаврилоком, Женею Жабінською, Софією Сачко, Петром Мурянкою, Оленою Дуць-Файфер, Анною Ландвуйчак, Юрієм Трачуком, Володиславом Грабаном, Стефанією Трохановською та ін. Розмаїтий художній світ цих та інших українських письменників Польщі вже традиційно репрезентує річник з промовистою назвою «Український літературний провулок» (вийшло чотири томи протягом 2001-2004 рр., а нині перебуває в друку п'ятий — за 2005 рік). До редакційної ради цього збірника увійшли Ю.Гаврилок, В.Грабан, І.Златокудр, І.Киризок, А.Ментух, М.Лучак-Горбачек, Л.Пушак і, звичайно, основний рушій чи справжній мотор річника, його головний редактор — поет, перекладач, критик, видавець, педагог Тадей Борисович Карабович.

Як було відзначено у вступних заувагах до першого тому «Українського літературного провулка», це видання, яке «повністю присвячене творчості українських літераторів, які живуть у Польщі та пишуть українською мовою» (т.1, с.5). Редакцією підкреслювалось, що з появою ще в 1956 році у Варшаві україномовного тижневика «Наше слово», з'явилися ширші можливості для презентації читацькій аудиторії творів українських авторів, котрі згодом — у 80-90-х рр. почали видавати й окремі книги. Відтак «Український літературний провулок» був покликаний самим часом, щоб «увінчати довголітнє існування українського літературного середовища як складової частини нашої національної меншості у Польщі», «заповнити прогалину в нашому культурному житті» (т.1, с.5).

Як відомо, український загаль у цій країні складається з трьох основних категорій — нащадків прадавніх поселенців на польських землях; корінних мешканців етнічних територій, що були передані Польщі в 1940-х рр. за рішенням Й.Сталіна; сучасних вихідців з України, що вже в часи незалежності виїхали туди на заробітки, навчання, стажування, лікування тощо. Твори письменників-репрезентантів усіх цих груп можна зустріти на сторінках «Українського літературного провулка». Але насамперед це ті митці, які самі (або члени їхніх родин) постраждали від проведеної польськими службами при підтримці з Москви горезвісної акції «Вісла» (1947) та від її наслідків. Звідси наявність у багатьох творах річника скорботних настроїв, пов'язаних з насильницькою колонізацією, втраченою національною коріння, шпучною відмежованістю від Великої України.

Красномовний приклад, спроектований на загаль, фіксує редакційна передмова до другого тому: «Колись на авторському вечорі поетеса Міля Лучак мала велику проблему відповісти на запитання про рідні сторони; дитиною була вивезена до Німеччини, а після 1947 р. — маленькою дівчинкою на Мазури, тому й не зуміла пригадати смаку рідної землі, а чужина, неначе рана незагоєна і болюча, заповнювала надчутливу свідомість.

Тому-то, коли появилася перше число «Провулка», багато читачів запитувало, чому в ньому не вказано місця видання. Символічно, мабуть, було б сказати всім, що місце видання «Провулка» там, де писалися поезії Остапом Лапським — у Варшаві, Мілею Лучак — у Перемишлі над срібнолентим Сяном, на Шлеську — Іваном Златокудром, на Підляшші — Іваном Киризоком, на Лемківщині — Володиславом Грабаном, біля блакитної церкви у Голі — Тадеєм Карабовичем» (т.2, с. 5).

Тож редакція вважає незайвим нагадати про основний імпульс, головне джерело творчості учасників-співавторів збірника: «Пошуки тотожності дуже часто ведуть у слово, і воно стає батьківщиною у стовбурі самотності, або гніздом, сплетеним серед чужини з рідних клаптиків пам'яті про дитинство, яке майже по сей бік життя. Це подорож додому з піднятою головою, із зором, спрямованим в небо, коли слідкуєш за вирієм дикого птаства, що ключем летить десь на Схід. Мандрівка до себе через складні десятиліття, коли вірші писалися до шухляди, а слухачами написаного були чотири стіни, підлога та стеля» (т.2, с.5).

Від першого до четвертого тома «Український літературний провулок» зростає, розширюється, соліднішає — і не тільки в кількісному вимірі (перший том мав 128 сторінок, а четвертий — майже втричі більше — 336 сторінок), а й щодо урізноманітнення рубрик, залучення нових і нових авторів. Тож нині це поважне видання з уже традиційними літературними розділами «Поезія», «Проза», «Драматичні твори», «Поетичний літопис», «Наші гості». Ці рубрики доповнюються іншими, що містять мемуари та інтерв'ю, публіцистичні, критичні, інформаційні матеріали. Але поза всією цією мозаїкою твориться виразний колективний портрет українського літературно-мистецького загалу в Польщі, складаються чіткі уявлення про вагомe місце, яке посідають наші співвітчизники в культурному середовищі цієї дружньої нам країни.

Епіграфом до розлогих художніх добірок українських авторів з Польщі, представлених у перших чотирьох томах річника, можна було б узяти промовисті рядки з Мілі Лучак: «Без любові самі чорнодні / а ночі саркофаги» (т. 1, с.15). Саме любов — до коханої людини, до своєї родини і малої батьківщини, до великої неньки-України і до Польщі, де бовваніють острівці українськості, — надихає співців на ліричні одкровення, на прості й щирі, а водночас високі за звучанням монологи-сповіді.

Як визнає чи не найстарший серед них варшав'янин Остап Лапський (народився 1926 року в Гуцьках біля Кобрини на Берестейщині, автор поетичних збірок «Деякі елегії та дещо інше», «Мій почитачу», «Обабіч: істини?!», «Себе: розшукую?!»), що є лауреатом Міжнародної премії ім. Богдана Лепкого, «мій же шлях до українсько-польського зближення,

взаємо(по)розуміння, поєднання — це шлях незалежного поета, отже художника слова, веде мене, приводить, призводить, ба доведе до того, щоб стати, що стану сам самою правдою» (т.1, с.8). У співцеві вбачають «легенду літератури» (Т.Карабович), що й сьогодні для багатьох залишається загадкою. Адже це «героїд недоговореності та промовчань» (Ф.Неуважний). Тож кожен з чотирьох томів річника прикрашають цілі оберемки ліричних витворів О.Лапського — численних екслібрисів, еподів, нотаток, діалогів, іронічних опусів, мікропамфлетів, колажів, автокоментарів. Поет радить «вдивлятися / безупинно в неозорість, / аж до тебе заговорить?!» (т.1, с.9) і розмірковує, «чи мрія / зброї не дорівнює: / їй не рівня?!» (т.1, с.11). Він спогадує, як «в національно / українській хапі / братні рила / хоровод водили» (т.1, с.12-13) і стверджує неможливість того, «щоб поет наприкінці: / писав отрутно!» (т.1, с.13). В художньому світі Остапа Лапського сакралізуються Україна та її мова, національні атрибути. Через них ліричний герой поета прилучається до вічності:

Безсмертя за життя
судилося мені
від слова рідного,
що родиться щодня

[«269, етюд»; т.4, с.94].

Зі своїм старшим побратимом по перу суголосо Міля Лучак (народилась 1937 року в місцевості Військо побіля Перемишля, авторка ліричних книг «Любов і мир», «Дітям», «Ти ще повернешся до мене, сину», «Нехай прийде царство Твоє», «Апокаліпсис або ознаки кінця світу», «Розмова з Богом»), яка при тому традиційно полемізує з ним, значно дистанціюється від співця, що означився: «я одного актора театр собою являю» (т.4, с.98). Муза поетеси «не з Землі Вона приходить із різноерр», а пан Остап, на її думку, більш приземлений («Твоя Муза ходить по Землі Твоя Муза колоски незрілості зриває», «Твоя Муза в'яже перевесла із Сонячних відкидів золота Ти з грудок землиці Будуєш жилища душі»). Як і в давнішій своїй творчості (до проголошення незалежності України), так і в друкованих в «Українському літературному провулку» віршах Міля не забуває про трагічні сторінки не такої вже й віддаленої в часі історії — антиукраїнського шабашу, пов'язаного з операцією «Вісла». Тоді, з болем констатує авторка «чужомундирці нас прогнали Разом з сорок сьомим роком», «над потоком й Вітром Запоточились й завігрилились сльози» (т.1, с.16). Ці гіркі й щемливі сторінки самі «Боги ілюструють»:

Здавалось у Раю
Але «Вісла» розторнадила Землю мою
І пеклом стали Раї на півночі країни (т.1, с.28).

Міля Лучак виносить присуд тим лиховісним силам, що спровокували таку вже незворотну ситуацію, коли «Нема села Лише цвинтар на ньому Чи могила одна Навіть назву позабули люди», «Всюди вітер ломить скали І виють ноцями пси Яких ніде нема Як села Розстріляного над потоком Сорок сьомим роком» (т.4, с.104). Але сильним цього світу цілком байдуже до цієї скорботи в очах і в крові представників західного уламка українського народу, відсторонених від своєї великої Батьківщини, грубо позбавлених своєї національної totoжності:

...Мовчать усі... історики й політики
А інші у нарушниках мовчань
Націю продають за євро (т.4, с.104).

А проте героїня поетеси все частіше даленіє десь у Надгалактики, міцно «тримаючи над світами у руках Синьо-жовтий стяг — Вільноволі», переймаючись загальнолюдськими питаннями, проблемами перетворення доволішності на гуманістичних засадах.

Серед авторів «Українського літературного провулка» однією з найпомітніших постатей є, безперечно, його головний редактор Тадей Карабович (народився 1959 року в селищі Савині Холмського воєводства; видав збірки поезій «Zaprzeczenia», «Вологість землі», «Біля вогню», «Кличу тебе як ластівку», «Атлантида», «В пустелі небо чорне», «Що стою за стіною споминів», «Два листи до ночі», «Вибрані поезії», «Już dzień się nachylił do czterech krańców świata», «Довга розлука»). Ліричною візиткою цього співця можна вважати хоча б таку зворушливу мініатюру, як «Звуку», в якій означене його мистецьке кредо:

звук як щем забринів
я вірю в слово невимовлене досі (т.3, с.16).

Органічне відчуття належності до околу, заглиблення в таємниці світобудови і людської душі, постійний діалог з Господом заповнюють кожну кліпінку поезій Т.Карабовича. Звернення до Всевишнього для нього як дихання, як імпульс самопізнання й самовдосконалення, духовного очищення й творчого згорання:

коли покличе мене Господь
стану перед ним наго

буде мене судити з моєї поезії
адже липка кров моїх віршів
завжди керувалася до Нього (т.4, с.60).

Але час від часу ці благоговійні хвилі пронизує щемливий докір. Сиплеться «іржа моєї молитви / раптова», викликана відчуттям несправедливості: «запитаю колись Господа / чи кохає Холмщину» (т.4, с.63). З одного боку, ліричний герой прагне відновити, вибудувати хоча б у слові свою колись квітучу малу батьківщину, що тепер нагадує пустку. Так хочеться, щоб її сакралізований образ став явиною («моя Холмщина як ікона / я до неї молюся блакитно // там де я народився / дощ б'ється крильми о рамена хрестів» — т.4, с.55). Та з іншого боку, доводиться визнавати, що винародовлення в краї вже незворотне. Мала батьківщина співця стає цілком ірреальною — у неї «запирається поняття / біографії» (т.4, с.61). Проте ліричний герой Карабовичевих віршів не є людиною розпачу і зневіри. Це творець кожної хвилі свого буття — хвилі, що проминальна, але вкарбована у вічність своєю неповторністю. Це миттєвості любові — до коханої, до природи, до пізнаваного й безмежно загадкового світу. Це ж такий дарунок — грітися «на березі / що смію називати життям» (т.1, с.51). Кожна спонюка така

природна, спонтанна: «постій біля ночі / погрійся шокою об її холодну шоку», «тіні розпізнай що лягли від хрестів / і нас наго що накриваємось молитвою / любови» (т.4, с.49); «ходи / будемо кохати / весняний дощ / переліт хмар / хвилю зливи» (т.4, с.64). Твори поета гранично щирі, відкриті, чисті своєю первозданністю. За словами С.Андрусів, «вірш Карабовича наче виростає із холмської землі, як її квіти» (т.4, с.284).

Невід'ємною часточкою цього культурного обширу є лірика Івана Киризука (народився 1949 року в Крив'ятичах на Підляшші, автор збірок «Моя батьківщина, Підляшшя», «Моїй батьківщині», «Весна з русалками», «На дорозі із кирилиці», «Смак ягоди ожини»). Своєрідною візиткою-автопортретом цього співця можемо назвати його вірш «Терпко», сповнений шемливих ноток, стривоженості й глибинної любові:

Здається
Серце розірветься.
Наша істина забута
Догоряє
Терпко чую
Як життя минає.
Я, мов пташка польова
Ніде не відлігаю (т.1, с.43).

Зболене питання «А ми? — що ж ми?!» в контексті спогадів про славних предків спонукає не тільки до гірких констатацій («А ми мов ті / коні безногі»), а й до пошуку виходу з трагічного кола, в яке традиційно потрапляють українці. Відтак для поета характерні інтонації самоствердження, віри в себе і своїх співвітчизників, подолання всілякої кривди. Він — «людина безустанного неспокою» (Б.Бойчук). І цією одержимістю й завзяттям співець і активний громадський діяч запалює своїх земляків-читачів: «Часто Куються кайдани, Старасємось рвати Ми тії пута Під предків Святими образами» (т.4, с.73), а ще сіє «синій льон Надій запазуху» і молиться за краян, «щоб Не були рабами!» (т.4, с.74). Та поза такими публіцистичними вкрапленнями Іван Киризок — надзвичайно чутливий і ніжний лірик, який фіксує, як «втопила тиша В келихах Червоного вина, Думка Кольоровим метеликом Сіла», як «час Мов човен Стукнув засовкою За дверима ночі», а день «розчиняє білі груди» (т.1, с.46). Він чує, як «тче вітер на скрипці Музику суму» і як Сяном «спливає Гомін слави, Гомін горя», «Тихим Псалмом візантійським Дзвениць Лемків гірка доля» (т.3, с.8-9). А звідси й пристрасне бажання, щоб сльози краян і їхнє терпіння перемінились «в каплі сонця На соняшниках В рідних селах весною» (т.3, с.30). До кожного серця, лине Киризукова спонука:

Одслонім
Зі своєї душі фіранку,
Там кирилицею
Виписані псалми
І мудрість предків (т.3, с.34).

Репрезентантом «Українського літературного провулка» в Польщі традиційно виступає і Юрій Гаврилук (народився в 1964 році в Більську Підляському на Білосточчині, автор книг «В непроминаючому поході», «Негербові генеалогії», «Голоси з Підляшшя», «Niechaj żywe Pudlasze!», «В павутинні життя»). Як історик за фахом, він і в своїх поезіях, і публіцистиці, і в нотатках звертається до минувшини в її зв'язках з сучасністю. Пам'ять роду і народу озивається в творах письменника то як присуд, то як наказ до пагіріопичного чину. «Історія — це страшний вампір, — ногує Ю.Гаврилук. — Його зуби виростають з кожним новим проявом зла, яке накопичується з року в рік, з покоління в покоління. І швидше чи пізніше гострі зуби висмоктують кров...» (т.4, с.181). Такий кривавий відтінок мають події з поетової «Гетьманської трилогії», що наклали фатальний карб на всю подальшу долю українства. «Зрабіла оця свята земля», «Сонце слухняно лиже грапи», «Вітер нарули трусить в очі» — ці та інші констатації звучать, як ляпаси. Далися взнаки гетьманські діла. «Спливла по лезах кров Іржу страждань змивавши Багрянородна це дочка Козацька воля» (т.4, с.25). Сам Бог «в сорочці вишиваній» відрікся від народу-лицаря, що став попихачем (вірш «Тобі — полин»). Рід тречюсіїв «сам як зерно У чужих жорнах» (т.4, с.28). Жорстко й жорсткою оголюється трагедія краю і його зневаженого люду, у якого спалено «негербові Генеалогічні дерева». Не в міфічних просторах Давидових псалмів шукати таку глибину страждань і туги — «не на вавилонських ріках На берегах своїх», де все відгонить гниллю і безпам'ятством, де «вітер чужої насмішки Свище в щілинах Розколотої душі», де «квітчає чорне зілля забуття Зневаги до свого Слова» (т.4, с.33). Імператив поетів Празької школи вчувається в Гаврилуківих ліричних формулах, як-от:

Вітчизна це не міф
Це у гурті ми
Воля нам не прийде
Нам піти по неї (т.4, с.29).

Не можуть не викликати інтересу сповнені мовної екзотики вірші поетів-лемків В.Грабана й С.Трохановської. В них озивається сам дух етнічного куточка прадавньої України — Лемківщини. Поезія і проза Володислава Грабана (народився 1955 року в селі Самбож поблизу Вроцлава, автор збірок «Обличчя серед тіні», «На ковпаку гір», «Розсіпані пейзажі») перейнята мотивами примусової депортації 1947 року та пізнішого повернення на прашчурівські терени. «Тут стояла хьжа / пец і теплы пероги / Гнеска під небом / лем почорніле місце / а пероги / як місячыкы лежат / на вышьптім ручнику / апраментового неба / а зірками для прикрась» (т.1, с.68). Вистраждана дорога «пвороту» лемків на батьківські землі «найдовша дорога / через півстоліття / і з кождом весном / коли заблित ся калина / видиме червену дорогу / на схід і захід» (т.1, с.68-69). Подібно до Карабовичевих апеляцій до Всевишнього («чи кохає Холмщину?»), звучать молитовні звернення В.Грабана. В них закарбовані муки, біль цілих поколінь:

Чому Боже
залишив зелени верхи
зелене волося лісів
пожертвував чужим
наші ялиці
што стояли лемкам святиньом (т.1, с.68).

Доля малої батьківщини у В.Грабана переплітається з минулим і теперішнім буттям Великої України («твої діточки / ей сини / пострадали / від Чорнобиля», «Чорна Матери / молися за них»). Поет просить Господа, благає Божу Матір не забути про українців — «вратувати нарид сей / бо заслугоє на краще / як московській шлях» (т.1, с.69).

В.Грабан — прекрасний пейзажист, співєць рідної природи. «У випадку Грабана маємо справу зі справжнім ліриком, — наголошує Ф.Неуважний, і через його ліричні окуляри оглядаємо Лемковину у всій її красі та неповторності, у різних ракурсах і порах року» (т.4, с.281). Поет обожає краєвиди свого мальовничого куточка. Ліси і гори, дзвінки потоки й тихі долини оживають у його ліричних перлинах, прилучають до високої краси, якою славиться маїнка-природа. У захопленні зупиняється герой, щоб зафіксувати кожну рисочку, кожен штрих у цій величній картині довкілля: «Передомном літо і птахи / што прокупали свої крыла в сонци / зелена ніч з місяцьоколячом / і кін в мори ліпніх полонин», «Передомном осін дзьобата / пера птахів стріже вітром / і кін жде Михала зо списом з білом сьнігу гривом» (т.1, с.67).

Співцем лемківською краю, подібно до В.Грабана, стала й самотня поетеса Стефанія Трохановська (народилася в 1951 році в Мирошевицях побіля Лігніці — на вигнанні, але з часом повернулася на праддні землі і нині живе в Білянці). У її віршах розчинився біль депортованих («были люде / были горы / были лісы / были просторы / пішли люде / плакали горы / пропали лісы / остали просторы», «ішли-сме / того судного дня / в незане / по части з добытком / зо серцьом / на двоє розорваным») і відчуття необхідності єднання співвітчизників («єдна наша пісня / єдна земля і діло»). Авторка щемливо передає тему «повороту» на Лемківщину («піше / вертали / до гір / бо серце / мали / в грудях / не камін»), де кожне дерево радіє поверненцям («смерек / при пути / розпристер / рамена / вказує / кади домно / зблуканым»), її мініатюри — ліричні одкровення й освідчення в любові до рідної землі. Кожен куточок цього краю для С.Трохановської — це святиня. А ще болюча пам'ять («Карпати / розпука / і любов / годен / вас забыти / лем тот / што вас / не годен»). Вірші поетеси сповнені емоцій і пристрасті, а при тому позначені точністю і чіпкістю штрихів, афористичністю вислову:

дорога домно найкоротша
матери наймильша дітина
небо найкражче
над мойом вітчизном
земля ридна на сьвіті єдина (т.1, с.66).

До перших томів «Українського літературного провулка» ввійшли твори українських письменників Польщі, що належать до різних генерацій. Це й автори старшого покоління, що вже відійшли в вічність Євген Самохваленко, Яків Гудемчук, Ольга Петик-Хиляк, Євген Беднарчук. Це й ті митці, що й сьогодні продовжують торувати літературні шляхи Степан Сидорук, Іван Ігнапок, Гандзя Мельниченко, Казімера Павлюк. Інтерес викликають поезія та проза дебютантів «Провулка» — Мар'яна Горбачека з Польщі, Надії Вархол та Івана Яцканина з Словаччини. Наведемо мініатюру одного з них — Мар'яна Горбачека:

Букви не старіються
І не вмирають
Лише оживляють мертвий світ
Між буквами святих книг я пізнав
Христа
Бога
Україну
І себе
Самого (т.4, с.128-129).

Обличчя «Українського літературного провулка» уявляють численні статті та рецензії, присвячені оглядові творчого ужитку О.Лапського («У полоні переживань вічності, скороминучості, тобто правдива книга віршів Лапського, звернена до нас» Ф.Неуважного, «Спадкоємність і новаторство поезії Остапа Лапського» В.Назарука, «На вітрах розвіяна радість... (Думки над книжкою Остапа Лапського)» М.Зимомрі, «Поняття «мала Батьківщина» в поезії Остапа Лапського» та «Проблема Великої Батьківщини у творчості Остапа Лапського (деякі аспекти)» Є.Копець, «Остап Лапський: Діалог із самим собою, зі світом» А.Мойсієнка), М.Лучак («Апокаліптичні візії поетичного космосу Мілі Лучака», «Два світи у поезії Мілі Лучака» та «У пошуках слова. Деякі аспекти поезії Мілі Лучака і Остапа Лапського» Т.Карабовича), Ю.Гаврилюка («Голоси рідної землі» С.Андрусів, «Особливості свідчуття у поезії Юрія Гаврилюка» В.Яручика, «Дорога через рідне Підляшшя» Т.Карабовича), І.Киризиюка («Джерела та грані поетичного світу Івана Киризиюка» Б.Бойчука, «Роль творчості Івана Киризиюка у поезії Північного Підляшшя» В.Яручика), Т.Карабовича («Між мовчанням і словом про поезію Тадея Карабовича» Е.Соловей, «Дещо про поезію Тадея Карабовича» В.Бойчука, «Поезія на Розг'ятті: про вірші Тадея Карабовича» А.Савенця, «Ще одна» сентиментальна подорож по Холмщині його віршів» С.Андрусів), І.Златокудра («Веселки пам'яті на вістрі часу» Л.Пушака), В.Грабана («Тепло лемківської вапри» Ф.Неуважного), Ж.Жабінської («Не наполохай ранню тишу» Б.Столярчука), С.Сачю («Поезія Софії Сачю — символ національного відродження Підляшшя» Ю.Трачука), Я.Дудри («Нова збірка віршів Якова Дудри та проблема правопису» М.Лесіва) та ін. Цікаву й розмаїту інформацію можна почерпнути зі спогадів про О.Петик-Хиляк, Є.Беднарчука, Є.Самохваленка, Я.Гудемчука, з інтерв'ю, взятих у М.Лучак-Горбачек, Ю.Гаврилюка, з коротких, але змістовних повідомлень у розділі «Хроніка», — річник знайомить і з перекладацькою діяльністю українських письменників у

Польщі. Зі сторінок видання промовляють українською білорус Сакрат Янович, поляки Уршуля Міхалаяк, Ян Леончук тощо.

Слід відзначити вдале художнє оформлення збірника. Кожен том річника на своїй обкладинці репрезентує малярські твори українських митців Польщі — Никифора (Єпіфанія) Дровняка з Криниці, Тирса Венгриновича з Кракова, Андрія Ментуха з Гданська, Олекси Шатківського.

«Український літературний провулок» широко відчиняє вікно у світ письменницьких набутків наших співвітчизників у сусідній країні. Щиро бажаємо цьому чудовому виданню і його співавторам і надалі високо тримати планку художності, зберігати своє неповторне обличчя.

Немченко І.В. Контури українського літературного простору в сучасній Польщі / Іван Немченко // Вісник Таврійської фундації / ОВУД / .- Вип.2. – К. – Херсон: Просвіта,2006. – С.280-292.